

Пштарица плаћена у готову.

25. фебруара 1924.

ЦЕНА З ДИНАРА

Излази сваког понедељника.

Година II. број 8.

КОМЕДИЈА

Часопис за позориште, музику и филм.

Уредник Никола Трајковић. Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“.

G. Josip Papić

Г. Јосип Папић, одличан драмски уметник, члан Загребачког Казалншта, прославио је 9. фебруара двадесетогодишњицу свог глумачког рада. — G. Josip Papić, odličan dramski umetnik, član Zagrebačkog Kazalnšta, proslavio je 9. februara dvadesetogodišnjicu svog glumočkog rada.

Манон (г-ђа Попова). — Manon (g-dja Popova).

Како су играли

Манон

У прошлом броју говорили смо Смела је и г-ђа Попова: она је о самој опери. Овај пут остаје Манони одузела много од неусиднам критичка оцена.

Она пре свега има да констатује смелост. Декори г. Браиловског, и ванредни костими г-ђе Браиловске јесу пре свега смели. Они се јако одличу од утврђеног стила. Опера, као призор за очи, не губи од тога ништа. Извесно шаренило чак је већма на махове одгонарало музичи, него ли прописне шаблоне. Па ипак, Манон је нераздвојна од једне нарочите Француске, нарочитог времена, схватања, назора и начина живота. Тада начин живота добро је истакао режисер г. Павловски и успео је местимично и преко очекивања, јер од руског режисера очекивати Париз, и то Париз примљен и крајње утврђен, било би и сувише.

Манон и Де Грије (г-ђа Попова и г. Ријавец). — Manon i De Grie (g-dja Popova i g. Rijavec).

ьеjoie de vivre, од животног задовољства и радости, а дала јој је већма руске и страдалничке прте. Таква је Манон племенитија, или баш зато губи оправдање, и њено наивно ћеретаво женско вучење у пропаст љубљеног човека постаје готово необјашњиво, при благородности и широкој патетици г-ђе Попове. Манон је мање »душа«, а више оличење лаког, присног па ипак осетљивог, дражесног ритма — без претераних скокова, без великога трзаја у дубине. Са интересовањем очекујемо и друге Маноне на нашој позорници. По нашем мишљењу најспособнија је за ту улогу госпођа Волевач.

Г. Ријавец је гласовно био савршен и постигао је успех заслужен. Највеће задовољство било је слушати га у лирским партијама.

Г-ђа Р. Браиловски, сликар београд. Народ. Позоришта, творац костима за „Наход“, „Урошеву Женидбу“ и „Манон“.

Г. Ертл је у веома доброј форми. Г. Јовановић коректан. Г. Милутиновић је дао карактеристичну и посве смишљену креацију.

Оцећа се да се доста радило и да је било старања да се да што боља премијера, но неоспорно тек следеће представе утврдиће

Леско (г. Ертл); граф де Грије (г. Јовановић); Гијо де Малфонтен (г. Милутиновић). Костими од г-ђе Браиловске. — Lesko (g. Ertl); Graf de Grie (g. Jovanović), Gijo de Malfonten (g. Milutinović). Kostimi od g-đe Brajlovske.

„Манон“ — III чин, I слика. Декор од г. Браиловског. — „Manon“. III čin, I slika. Dekor od g. Brailovskog.

„Манон“. Сцена на вашару. Декор од г. Браиловског. — „Manon“. Scena na vašaru. Dekor od g. Brailovskog.

и поставиће јаче неке позитивне треба да припомогне визији дра- стране, а елиминисаће понешто, жесне и мудре Француске. »Со- ма пример излишну сцену на ва- шару, која одузима много времена а није битна, затим исправиће неке неравнине у балету, који

Станислав Винавер

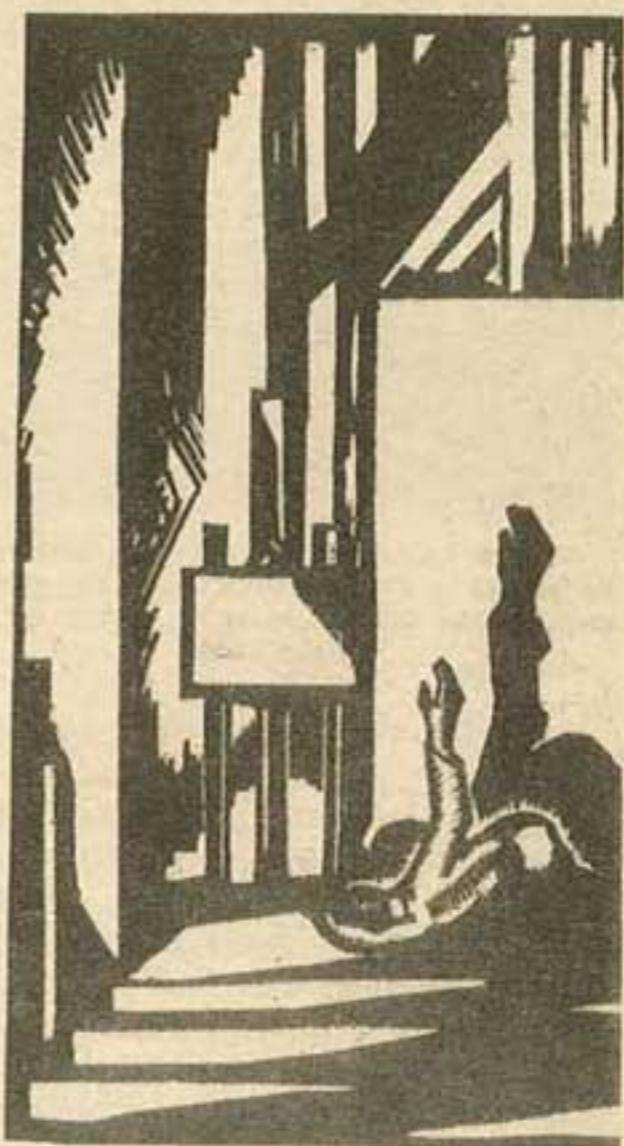
Mariborsko gledališče

Ekspresionizam
(W. Hasenclever, „Jenseits“).

Jedan zanimljiv eksperimenat u sredini, koja prezire eksperimente, u koliko ne može da ih shvati. A shvatiti ovakav eksperimenat, znači živeti revolucionarnim tempom današnjeg doba. U varoši, gde je sve sređeno, mlohavo i filistarsko, niti se mnogo shvaća niti mnogo oseća. Hasencleverova drama ne može da se shvaća, ona mora da se oseti. A kako da je oseti publika, koja se je juče oduševljavala za „Lumpaciusa vagabunda“? U ostalom, bilo je više shvaćanja nego osećanja. Svi su shvatili, da je ekspresionistična drama jedan lični eksperimenat g. Bratine, koji voli da iznenađuje i zapanjuje; tek jedan maleni deo je osetio da ima u tome nešto više nego lični kapris.

O Hasencleverovoј drami koja se, posle uspelih i neuspelih premijera na nekojim nemačkim binaima, davala prvi put na našem jeziku, moglo bi da se štošta priča i kaže. U njoj ima više supitnosti nego u Maeterlinckovim dramama, ali nema toliko sređenosti i dramatske sugestivnosti, koliko imade tehnike i sasvim lirskih štimunga, koji se dojimaju kao pesme. U „Jenseitsu“ ili kako Slovenci prevedoše: „Onstran življenja“, prikazuju se borbe između dva čoveka za jednu ženu. Dakle, jedan običan motiv. Ali uistini bi-

va stvar vrlo komplikovana: jedan se takmac nalazi na onom svetu, u večnosti. Gledalac opaža očajnu borbu između Raula i Jeane i doživljuje jednu skroz metafizičku tragediju ljubavi.

I чин, за Хасенклеверову драму „Jenseits“. (С ону страну). Цртеж од г. Стилловшека. — I čin, za Hasencleverovu dramu „Jenseits“ (S onu stranu). Crtič od g. Stiplovšeka.

II чин, за Хазенклеверову драму „Jenseits“. Цртеж од г. Стилловшека. — II čin, za Hasenkleverovu dramu „Jenseits“. Crtež od g. Stiplovšeka.

G. Bratina, ravnatelj mariborske drame, (mi smo već imali čast, da ga predstavimo čitalačkom svetu „Comoedie“) studirao je „Jenseits“ više od jedne godine. On ga je inscenirao na jedan za Maribor neobičan način, jer da ne zaboravimo Maribor nije dospeo dalje od realističkog stila. G. Bratina imade vrstan instinkt za pozorišnu tehniku, za dekore i iluminaciju. On je pomno izradio svaki i najmanji detalj, da bude celina što više sugestivna. Uz toliko brige i ljubavi — a ovo po-

III чин, за Хазенклеверову драму „Jenseits“. Цртеж од г. Стилловшека. — III čin, za Hasenkleverovu dramu „Jenseits“. Crtež od g. Stiplovšeka.

slednje hoćemo naročito da istaknemo — ne bi moglo propasti ni lošije Hasenkleverovo delo.

G. Bratina beše kraj toga i glumac. On je igrao ulogu Raula s velikim elanom. Kritičar „Tabora“ spomenuo je da je g. Bratina dočarao iz Hasenkleverovih simbola zbilju života. Kritičar „Jutra“ nazvao je njegovog Raula savršenstvom umetničke igre. U zagrebačkom „Obzoru“ napisao je g. Ka. Mesarić, da je postigao potpuni uspeh, iako je bio u isto vreme i režiser i scenograf i glumac. G-dja Bukšekova igrala je ulogu

Jeane. Pišući o njezinom uspehu, veli jedan kritičar, da je prodrla u najfinije tajne ženske duše. Njezina igra beše vanredno duboka, suptilna i plastična, lirska i epska, kreata niansama; u celini pak harmonična i jaka.

„Jenseits“ sastavljen je od 22 slike. Fotografski snimak ne može da dade dušu jednog suptilnog momenta na bini. Sa mnogo osecaja i posvema u stilu ekspresionističke umetnosti izradio je mladi slovenački umetnik Franjo Stiplovšek tri slike, koje nam prikazuju najkarakterističnije momente iz mariborskog „Jenseitsa“. Prva ilustracija iznosi ljubavni zagrljaj Raula i Jeane u ateljeju (12 slika u drami). Na drugoj vidimo jednu sablaznu viziju: ruka onog trećeg, koji se nalazi u večnosti, ovapločuje se pred prozorom ateljeja, gde Raul i Jeane piju mrtvome u slavu, u prkos i izazov! Treća ilustracija g. Stiplovšeka, uzeta je, napokon, iz 21. scene: Raul, podjaren od „slasti ubijanja“, sprema se u podrumu Jeanine kuće, da ubije Jeanu i dete, plod ljubavi s onim prvim — pokojnim. Strahotna sena Raulova kao da pri-

Fotog. M. Japelj, Maribor.
Г. Братина и г-ђа Букшекова. — Г. Bratina
i g-dja Bukšekova.

kazuje jezovitu psihološku dubinu zločinstva.

Fotografija, snimljena za „Comoedi“ od mariborskog fotografa g. M. Japelja, zaključuje „Jenseits“ i ovaj naš prikaz: Jeane leži mrtva kao žrtva sukoba između „metafizike“ i „fizike“ čovečjih, zemaljskih strasti.

— b —

Сплитско Казалиште

Шекспиров „Млетачки Трговад“

Прошле недеље давала се ова ванредно конструисана Шекспирова комедија у сплитском Народном Позоришту, успркос свих схватљивих запрека — касе. Ово је треће Шекспирово дело (после „Хамлета“ и „Отела“) што га даје сплитско позориште за ове сезоне три сезоне.

Режију овог комада водио је г. Прегарц. Класичну улогу Шајлока дао је г. Јовановић, интелигентни, млади првак наше драме

у Сплиту. Имао је, у модерним руским драмама, креација донесених са много непосредности, убедљивости и снаге; Шајлока је дао виртуозно, али са великим ефектним моментима. Г-ђа Прегарц, коју је Сплит видео у успешим улогама Офелије и Саломе, поново је доказала свој лепи таленат и схватање за Шекспирове жене. Игром су нарочито успели г. Маринковић (Ланцелот) и г-џа Катаринић (Нериса). — Сценерије (г. Цотића) укусне.

Атеље „Олимпис“, Сплит.
„Млетачки Трговац“ у Сплитском Казалишту. Отмица Јасике. — „Mletački Trgovac“
u Splitском Kazalištu. Otmica Jasike.

Атеље „Олимпис“, Сплит.
„Млетачки Трговац“ у Сплитском Казалишту. Шајлок пред судом. — „Mletački Trgovac“
u Splitском Kazalištu. Šajlok pred sudom.

Художественици у Београду

Марија Германова

Пре две године објављен је у париској „Comoedia“ чланак Лиње Пое, познатог француског драмског уметника, редитеља и директора париског позоришта „L’Œuvre“, о Марији Германовој, из кога ми овде позајмљујемо само један мањи део. Важно је Поеово високо мишљење о Германовој, јер је познато да су страни уметници који долазе у Париз дрво гостују у његовом позоришту „L’Œuvre“, па онда иду даље по свој Француској. Лиње Пое најкоштетнија је личност за стране уметнике.

Има већ доста година како познајем Марију Германову; упознала ме је са њоме Елеонора Дузе. О Германовој говорила ми је Дузе са много ентузијазма, и одмах ми је изјавила да је она најбоља чланица Художественог Театра.

Доцније сам је и ја лично упознао. Целу своју младост провела је у Художественом Театру. Прва улога била јој је улога младе слепе девојке у »Слепима« од Метерленка. Од то доба, играла је много улога. За 17 година како је већ у Художественом Театру, она је готово сваке сезоне давала бар две нове главне улоге, а како израђене непотребно је рећи. Али њој лично она прва улога остала је најдражча, као мајци прво дете.

Од почетка своје каријере, она је имала за партнere Станиславског и Качалова. И одмах се класификовала у ред највећих руских уметница. Играва је спочетка у Метерленку и Ибзену, али свој прави пут нашла је у домаћим, руским писцима: Толстоју, Достојевском, Пушкину, Островском, Чехову и Андрејеву.

Германова је прва креирала улогу Грушенике у »Браћи Ка-
мазовима«, које је Художествени

Лиње Пое. — Lugné Poe.

први ставио на позорницу (роман, не француску слабу прераду). То је била једна величанствена креација грандиозног Достојевског.

У »Живом Лешу« играла је Лизу. Толстој је њен најмилији писац. Пре поласка из Москве спремила је »Царство мрака«.

Од Андрејева њена најомиљенија улога је Јекатерина Ивановна, у истоименом комаду. Писац ју је за њу написао.

Последњих година, она се нарочито интересује за Рабиндраната Тагору и спремила је улогу Краљице у »Краљу мрачне одаје«. Ова улога одвела ју је у трагедију, и одатле она сад студира Леди Мегбет.

Ми нисмо споменули овде до само најглавније. Али треба споменути и друге улоге као: Царипу

у »Цару Федору« од Алексија Розу у »Анатеми« од Андрејева, Толстоја; Олгу у »Три сестре« које су јој креације донеле велику од А. Чехова; Лацију у »Дођиће славу и гордост. срећа« од Мерешковског; Марицу Мничек у »Борису Годунову«.

Lugne-Poe.

Пред премијеру

„Кафанице“ од Тристана Бернара

Било је то једног вечера, по-
зно у ноћ, око 1911 год., — писао
је недавно познати париски кри-
тичар Нозиер. Ушао сам у једну
кафаницу у којој је била и про-
давница дивана, да купим цига-
рете. И замислите, у једном углу
опазим Тристана Бернара где не-
уморно преврће књигу са адре-
сама. Убрзо сам приметио да он
ништа не тражи у књизи, већ о-
слушкује пажљиво оне бanalне
и свакидање разговоре кафеније,
касирице, келнера и гостију.

Нисам имао потребе да себе
питам: шта ће овде Тристан Бер-
нар?

Он је радио, у малој перифе-
ријској кафани, далеко од вели-
ких булевара. Бернар је хватао
разговоре свакидањих гостију,
и обративши ми пажњу на њих,
и мени самом оне се одједном
учинише неодољиво комичне.

— Пазите, — рече Тристан Бер-
нар. — Сви су људи комични!

И збиља, та комика постоји.
Морис Метерлинк написао је
сјајне стране о трагици сваки-
дањице; Тристан Бернар от-
крива супротно, комику сваки-
дањице. Чиновници који забо-
рављају за неки тренутак незгоде
свога позива играјући карата;
богати трговац из предграђа који
тешко плаћа своју кафу; стари
оизбиљни господин који говори о
моралу младој гризети, а са ко-
јом ће се после дискретно по-

вући. Њих Тристан Бернар по-
сматра осмејкујући се. Они су
занимљиви јер су гротески; они
узбуђују посматрача, јер нису
срећни.

Тристан Бернар. — Tristan Bernard.

У комаду »Кафаница« све је
зашећерено као бела кафа или
меланш који се у малим пе-
риферийским кафанама служи;
али све је исто тако сентимен-
тално и меланхолично, јер су ке-
се празне и мора се остати увек
на истом, меланшу и белој кафи.

У овом комаду нема ничега
американског, ничег од оних ко-
смополитских бучних, и скучих
барова. Ситна бужаџија и они
који тешко зарађују, једино су
ту заступљени.

Као у свима делима Тристана
Бернара, тако и овде, јако је на-
глашен тај меланхолични хумор,
који комаду даје тон човечанске
сатире.

Pozorište u Celju

Kada je govor o slovenačkim
pozorištima, onda se obično spo-
minju ljubljansko i mariborsko,
jer su oba subvencionirana od dr-

tantske predstave u Narodnom
Domu. Kroz mnogo godina austrij-
skog pozrtvovnog i poletnoga rada
oko usavršavanja ovih predstava,
ispoljilo se među diletantima ne-
koliko jačih talenata, koji bi mogli,
kao što nas uveravaju glumci
umetnici, — da i na većoj bini
učine sasvim pristojan i ozbiljan
utisak. Jedno vreme delovao je
u Celju sadašnji režiser ljubljans-
ke drame g. Milan Skrbinšek, te
je s ovim diletantima davao go-
tovo sve drame Ivana Cankara.
Posle njega postao je artistički
vođom g. Valo Bratina, danas rav-
natelj drame u Mariboru. Iza toga
preuzeila je brigu za celjsko poz-
orište ljubljanska sekcija Udruženja
Glumaca u Kraljevini S. H. S., or-
ganizovala redovite i stalne pred-
stave i na taj način podigla Celje
među pozorišne varoši. Udruženje
poverilo je svom članu, ljubljans-
kom glumcu g. Železniku za-
daću, da vodi artističku stranu po-
zorišta, dok je financijalna u ru-
kama Dramskog Društva s njego-
vim vrsnim predsednikom g. Iv.

Vojeslav Janko, režiser i artistički vođa
Gledališta u Celju.

fave. Međutim postoji i treće slo-
venačko pozorište, preko kojeg se
mučke prelazi, valjda s toga, jer
ga zvanično ne priznaje Mini-
starstvo Prosvete. Neka nam буде
dozvoljeno, да скренемо pažnju
onih, који се интересују за poz-
orišni живот у нају домовини, на
gradsko pozorište u Celju.

U ovoj lepoj varoši, između
Maribora i Ljubljane, punoj uspo-
mena na feudalna vremena („cel-
ski grofovi“), podigoše Nemci, za
vreme Austrije, dosta čednu poz-
orišnu zgradu, u којој су davali
predstave — većim delom operete
— naizmene članovi ljubljanskog
i mariborskog nemačkog ansambla.

Posle oslobođenja preuzeли су
upravu varoši Slovenci, па се је
тако и pozorište otvorilo slovenač-
koj glumi. Celjski Slovenci imali
su за vreme Austrije Dramatsko
Društvo, које је priređivalo dile-

Jozef Zerman, operni pevač i režiser Gleda-
lišta u Celju.

Milan Kušić, član Gledališta u Celju.

Prekoršekom. Odsada daju se predstave tri puta nedeljno. Početkom decembra prošle godine predao je g. Zeleznik svoje poslove g. V. Janku, bivšem članu mariborske drame.

Osim g. Janka angažovani su kao režiseri profesionalni glumci gg. Joso Zorman i Milan Košić, kojih slike donosimo. Pod njihovim ravnjanjem nastupaju na celjskoj bini diletanti, koji već kroz mnogo godina nastoje da se usavrše i dosegnu na umetnički nivo. Predstave nose skroz ozbiljni karakter, repertoar vodi računa i o zahtevima jedne malograđanske sredine venije.

ОГЛАШУЈ У „СОМОЕДИИ“.

i o umetničkom pozivu bine. U toku prošle i na početku ovogodišnje sezone davali su Ibsenova "Heddu Gabler", Strindbergovog "Oca" i "Igru smrti" (I i II deo), Schillerovu tragediju "Marija Stuart", Scribeovu "Cašu vode", Tucićevu "Golgatu", Nušićev "Svet" i "Kneza od Semberije", P. Petrovićev "Pljusak", "Sumu" i "Mrak", Schönherrovu "Dečju tragediju" i četiri drame od slovenačkih autora (Krajger, Medved, Novačan, Finžgar). Gostovali su članovi ljubljanskog, mariborskog i zagrebačkog ansambla. U februaru o. g. davaće se medu inim komadima i poznata opereta "Mamsell' Nitouche" i drama Leonida Andrejeva "Dani našeg života". Za april spremata se drama slovenačkog noveliste g. Jos. Kostanjevca "Kad majka umre", koja će se davati prvi put baš na celjskoj pozornici i to u režiji g. Vekoslava Janka.

Kronika pozorišnog života u našoj državi bila bi nepotpuna, da smo mimošli skromno ali radino celjsko pozorište. I u malim varošima može da bukti umetnički život; u tom pogledu mogu da nam posluže najlepšim primerima Francuzi i Nemci. Ako još spomenemo, da se u Celju mnogo gaji instrumentalna i vokalna glazba, mi smo pružili tek jednu površnu sliku umetničkog života u jednoj maloj, ali kulturnoj varoši Slovenije.

Osječko Kazalište

Strindbergova "Lomača"

U režiji g. A. V. Beka iznesena je ova Strindbergova komorna igra, koja je ponovno dokazala retko režijsko umijeće A. V. Beka. Sve što je bilo učinjeno, svedočilo je da je shvaćen Strindberg onako, kako to treba, a osim toga režiser ni jednog časa nije zaboravio da je "Lomača" "Kammer-spiel". Igralo se bez suflera i u ovoj razdlobi uloga: Mati — Zora Vuksan-Barlović, Kći — Mica Šekulin, Sin — A. V. Bek, Zet — Dujan Biluš.

A. V. Bek, reditelj kazališta u Osijeku. Proatvio 11-XII-1923 petnaestogodišnjcu glumačkog rada.

Само у овој радњи можете добити најбољу робу, највећи избор и фабричне цене

Мих. В. Вујовић
Кр. Александра 19.
Београд.

НОВО РЕНОВИРАНО; СВАКИХ ОСАМ ДАНА НОВИТЕТИ.

КАМФОР КРЕМ

КРАЉИЦА МАРИЈА

ЗА ЧИСЛЂЕЊЕ И УЛЕПШАВАЊЕ ЛИЦА

ЧУВЕН СА СВОИХ СЈАЈНИХ ОСОВИНА; ОДЛИКОВАН ЈЕ ВИСОКИМ ИМЕНОМ Њ. В. КРАЉИЦЕ С. Х. С. МАРИЈЕ ..

Израђује Косметички Лабораторијум
Н. РАНИСАВЉЕВИЋА

..Краль. Дворског Дамен Фривера..
БЕОГРАД, КРАЉА МИЛАНА ул. 14
Мезанин тел. 25-20

ДОВИЈА СВ СВУДА, 1 ТЕГЛА 50 ДИН.

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ ШОКЛОНЕ ЗА МЛАДЕЦИ

од чистог сребра, хина сребра, или какав часовничарско јувелирски артикал, у вашем је сопственом интересу да посетите највеће стовариште часовничарске и јувелирске радње Кн. Михајловића 10. **Милан Т. Стефановић**, Београд Кн. Михајловића 10.

где ћете добити највећи избор, најбољу робу, најновије мустре и најефтиније цене.

ЧИНОВНИЦИ И СИРОТИЊО!!

Да бих дао могућност чиновницима и сиротињи, — који понајвише трпе новчану кризу — да и њима светли електрика и да их не трује гас, решно сам да свакоме уводим електричне инсталације на отплату у три рате.

За потребна обавештења обратити се Електро-Техничкој радњи

Јована М. Симића

Макензијева Бр. 5, Славија. Тел. 18-76

купујте „НАРОДНА ИЗДАЊА“

МУЗИКАЛИЈА

јер су најбоља, најефтинија и најсавременија

ЈОВ. Фрајт,
Кр. Александрови 49

Уписујте се
у

„Клуб филмофил“

АГРАРНА И ИНДУСТРИЈСКА БАНКА А. Д. БЕОГРАД
КРАЉ ПЕТРА ул. 10. --- ТЕЛЕФОН БР. 24-14, 32-21, 32-23

Прима новац на штедњу на благајничке бонове са роком од три месеца и плаћа 10 од сто интереса годишње уnapред.

Прима улоге на штедњу по књижницама и текућем рачуну под најповољнијим условима и исплаћује их без отказа

МУЗИЧКИ ЖИВОТ

Ђачки концерт Музичке Школе »Станковић«

Осим код Француза, прилике његове свирке. При свем том ком конкурс за пријем у конзерваторију или поводом додељивања награда, није примљено да се ћачким концертима пише на подобношћу која залази у личне моменте. Два су разлога.

Први је неизбежна ћакка трема, која је у стању да потпуно преиначи слику која би се имала добити од рада наставниковог и учениковог. Друго је сама природа ствари, ћак обично толико имитира професора, — а комад је имао прилике да проучи до утакчине, не само техничке већ тако рећи и душевне, душевне мисли наставникove — да је готово немогуће говорити о ћаку: реч треба да је о професору. Али и о професору како да се говори кад је ћак само материјал, често страховито отпоран. Вредно и важно било би цртати кривину, нагибе и победна овршја тога опорнога колебања, динамику отпора и дејства. То би биле графике наставниковог рада, учениковог рада. Једна фино или грубо извијена, извијана таласна линија. Овде и на овом месту нас интересује како се музика прави, ствара, доживљује код нас, и у самим својим почетцима како извире, бије и како се приказује. Стога ћemo изнети карактеристике свирке појединих ћака. Оне не морају бити, и не могу бити завршне, јер нам нису познате, као што рекосмо, снага отпора и продорна моћ наставе, видимо само резултат, и можда и то само изопачен тремом. Је поуздано. Загорка Михајловић ли ћак тешко или лако постигао резултат — не види се, из крат-

Г. Пера Крстić, композитор и директор Музичке Школе. — G. Perla Krestić, kompozitor i direktor Muzičke Skole.

мене. По њима не треба дати коначан суд ни о ћаку ни о наставнику, али оне могу да послуже као градиво, као прилог за упознавање наших школских ритмова.

Крајдер — концерт за виолину бр. 19: Илија Димитријевић (наставник г. Фрајт), прати Загорка

Михајловић (г-ђа Винавер)

Димитријевић свира сигурно, али посве нечисто. Просто зачудно нечисто. Преко сваког нечистог пасажа прелази сасвим и то само изопачен тремом. Је поуздано. Загорка Михајловић ли ћак ујаснилаје. Утисак није ћачки,

види се и код једног и код другог схваташа за целину, побеђена првобитна педантност. Али тако криво »falsch« свирати не смее се. Наставник није требао да допусти и остаје под озбиљном замерком.

Томас — арија из »Миљон« Перголезе: *Si tu m'aimes.*

Пева Селим Мебон (наст. г-ђа Ростовцева); прати Ел. Бурман (н. г-ђа Винавер).

Селим Мебон пева са сјајном француском дикцијом, одличним дисањем. Глас мали, ломан, готово не постоји, али музикалност лепа, пиансе сигурне, целина проучена; уметнички став мало сумњив, недовољно концертни, више лако, лакше салонски. Елизабета Бурман прати изврсно, готово професионално. Њена је пратња ритмична, дискретна, музикално изразита.

Дворжак — валцер оп. 54 свира љубица Маржић (н. г-ђа Бинички).

Овде се осећа већ и таленат. Ниансе су добре, израђене, пиана добра, крешенда на месту. Мора се наставници замерити тражење јефтиних ефеката. Она замирања, она бескрајна ритенута, она невероватна задржавања, нити одговарају духу валцера, нити духу Дворжака, нити духу ћачког концерта. Нама се таква интерпретација одсудно није свидела.

Љубица Маржић има тона, има музичке бистрине.

Менделсон — трио оп. 49, први став. Свирају Ксенија Димитријевић (г-ђа Винавер), Доброплав Лубурић (г. Њемечек), Фридрих Розенфелд (г. Алтман).

Потпуно успело извођење. Виолончело (Розенфелд) нешто слабо, нераспевано, и местимични ритми, интелигенције, схваташа,

но нечисто. Розенфелд је технички недовољан. Осећа се пејевачка првобитна педантност. Али довољна вежба, док је увежбавање за трио савршено. Ксенија Димитријевић прати потпуно коректно, замерити се да местимице сувишина дискреција, кад је требало мало више истаћи улогу клавира, и његове специфичне

помирљиве звучности у интелектуалној опозицији према песми и страсти виолине и виолончела.

Најтежи пасажи ишли су лако, чак и извесно китњасто обиље украса није пропало у слогу од три потпуно спретнута инструменти. Лубурић, без и једне »фалш« ноте, чисто, изразито, сигурно и готово уметнички разрадио је своју партију. Трио је испао највећима уметнички, са свим зрело.

Јоксимовић — две Македонске песме, пева хор Школе, на клавиру Јелена Михајловић (н. г-ђа Седелановић).

Две спретне, карактеристичне песмице, врло свеже дате за хор, само што пратња није довољно »у миришу« песама. Пратња је замишљена оскудно, готово јој недостаје хармонијског оправдана. Г. Јоксимовић је водио хор са искусном рутином, пратилица је била посве добра, изразита и сигурна; хор је недовољан као материјал.

Регер — хумореска оп. 82. Милица Стефановић (г-ђа Винавер).

Интелигента свирка. М. Стефановић разрадила је све детаље, истакла је све прелазе и дала је добру целину. Недостојало је уверења, сигурности, полета. Сувише велика трема одузела је

Милици Стефановић тон. Било је

није било тога није се осећала Пева Ђирил Дијевски (г-ђа Го-
музика).

Роде — четврти концерт за виолину, свира Јован Јовановић (г. Фрајт) прати Мара Јоксић (г-ђа Седелановић).

Јован Јовановић је благодаран материјал за доброг професора. Мора нас интересовати шта ће од њега учинити г. Фрајт. Јовановић свира сигурно, професионално и страсно. Пре свега фелд, Даница Аћимовић, Душан мора се најстројије замерити Танасковић, Драгутин Рајковић (г. Витман).

Лака, површина композиција, свирати пред публиком. Није се сасвим успела као ансамбл за смело то. Требало је Јовановићу дати виолину, а не сандук за паковање. Разбијена, ужасна дромбуља парала је уши. Јовановић има полета, има уверења, има велико поуздање. Местимично свира »фалш«, местимично без икаква ритма, а други пут опет веома чисто и у најскладнијем ритму. Уопште, шта ће наставник од њега да учини? Ту је питање.

Он је срастао са виолином, он није ћак коме се утрапи виолина у шаке, он је са виолином, тек са виолином, једно. Био би грех од г. Фрајта, ако овога ћака не узме у најозбиљнији обзор, а грех од Јовановића ако се не постара да мало префини и пробуди не (угушујући их) своје необуздане свирачке инстинкте.

Овако немирног, јаког, темпераментног извођача требао је пратити или мушкарац, или рутинирана пратилица, никако пак не Мара Јоксић. За ту улогу она је била слаба, недовољна, поражена унапред, и кућена да се не чује и не снађе.

Бетовен — *In questa tomba oscura, Глинка — Живот за цара.*

Пева Ђирил Дијевски (г-ђа Го-
столцева) прати Е. Бурман (г-ђа Винавер). Леп, велики, али несочан глас. Пева без нианса, грубо, непрефињено. Материјал изврсан, рад недовољан, пијанске пикакве,

музичка интелигенција слаба, изговор добар, уметнички смисао лош. Бурман прати рутинирано.

Голтерман — религиозо за четири чела. Свирају: Ф. Розен-сионално и страсно. Пре свега фелд, Даница Аћимовић, Душан Танасковић, Драгутин Рајковић (г. Витман).

Лака, површина композиција, свирати пред публиком. Није се сасвим успела као ансамбл за смело то. Требало је Јовановићу дати виолину, а не сандук за паковање. Разбијена, ужасна дромбуља парала је уши. Јовановић има полета, има уверења, има велико поуздање. Местимично свира »фалш«, местимично без икаква ритма, а други пут опет веома чисто и у најскладнијем ритму. Уопште, шта ће наставник од њега да учини? Ту је питање.

Када се за диригентским пултом појавио директор школе, г. Крстић, краја пије било пљескању. Хтело се одати признање човеку који је из ничега створио и хор, и оркестар, који школу води стручном и зналачком руком у најсветлију будућност. То је организатор, то је педагог! А каква композиција! Ах, тај божанствени Књаз Игор! Кад ћемо већ да га имамо на репертоару — та ближе нам је то милион пута од латинске патетике и реторике и од немачке мисаоне магле. Кад ће бити Књаз Игор на репертоару Београдске Опere?

Кад ће се давати најсловенскији Борис Годунов у престоници Јужних Словена? Колико Манона, Ђилди, Аријадни, Луиза, Аида, Кармена, Гретхена имају још да прођу нашом позорницом са својим женским сузама и похот-

ним кртим женским бисером грубог, чак и војнички грубог. сијушних суза, док се не појави громни, утварни Борис, окружен вапајем векова, у страховитом звону Кремља, у бескрајним димовима и пожарима — у мистичним призивима виолина, које се смеју над историјом, изазивају је, хватају за гушу, плачу је и величају је. Кад

је се давати Борис Годунов, Књаз Игор, Руслан и Лудмила, Сњегурочка, Златни Петлић, Хованщина, Петрушка??

Вебер — Concertstück op. 79 Свира Розалија Адата (г-ђа Винавер) била је симпатично поздрављена од разнешене родитељске публике. Тако витка, нејака, пред великим клавиром, пред црном масом оркестра, који има да савлада својим танким ручицама, — и надвиче! Клавир је био рђаво и остављен, и много је гушио звуке. Адата сјајно држи руке, сигурно отвара пасаже. Рад највећи и најсавеснији. Не достаје јој снаге, крепкости, сочности. Замерио бих сам у избору (у односу на њу, а не као комад) — који захтева другог тумача: већма да кажем земаљског, крепког, па помало и

то није Адата. Њежни су њени прелази, рука милује дирке, и нема силовитог обухвата када је потребно између два шкргута и преко удара по целом регистру мрачнога сировог времена које бити оркестар, узети му дах, па га опет повратити у живот. Техника изврсна, сигурност професионална, марљивост изнад сваке похвале.

Цео је концерт веома успела и утешна појава. Ансамбли увежбани, музикалност строга, избор на своме месту. Г. Крстић је ванредан директор школе.

Станислав Винавер

На концерту се није дао запазити ни један критичар, осим музичког уредника »Сомоедије«. Од званичних запажен је г. Риста Одавић, начелник Уметнич. Одлеђа, — очаран и крајње пажљив — који је у кулоарима расипао похвале школи и обећавао обилато заузимање и помоћ. Иначе симпатична, разнешена родитељска и деција публика, која је била до немогућности горда, задовољна и сретна, и свакоме тапшала.

85% становништва Београда
снабдева се Чарапом у
ДЕПО-У ЧАРАПА
БРАЋЕ РОМАНО
Књегиње Љубице ул. 14.
Роба првокласна, цене без конкуренције.

ФИЛМ

Грација у филму

»Јунајверзал Викли«, један од добрих америчких филмских листова покренуо је пре извесног времена једно деликатно питање о филмским звездама. Радило се о томе, да ли се публици свиђа више лепота или грација неке филмске глумице. На то питање није било једног одговора, који би дао толико важности женској грацији, јер стварно прави Американац не пази толико на ону најповршију лепоту, која једино ствара први утисак на човека.

Грација једне глумице као што је Норма Талмац или још боље Ме Буш или Рјуби Милер,

Бизарна звезда филма Ме Буш. — Bizarne zvezda filma Mae Busch.

Рјуби Милер, јединствена грација. — Ruby Miller, jedinstvena gracija.

премда је израђена за један амерички филмски укус, опет је далеко над њим, универзалнија и финија. Уопште та грација може да има две дивергентне шаблоне: или је класично једноставна, што у исти момент значи и прикривање садашњице са вербалном дресуром у рафинману, или је опет компликована, експонитична и близа нелогичном и оригиналном времену, у којем живимо или ћemo живети. Прва,

класична грација, даје преимућство лепоти лица и нормалном облику његових осебина, док експонитична и модерна грација далеко боље изражава тело, тлот снагу и сав рафинима позе. У томе су филмске глумице створиле нешто што је за историју жене под рубриком »Лепота« од вечне вредности.

Та модерна бизарност филмске грације превазиша је и саму природну лепоту. Средствима, која се продукују на пољанама Мисисипи и Алладаме (свила), по снежним шумама дивље Аласке и Канаде, где плаћају животом безбројне лисице, куне и лосови, и свим оним средствима од кро-

Вола Вале, глумица изразите грације. — Volla Vale, glumica izrazite graciije.

Џеки Сандерс, у најлепшој пози. — Jackie Sanders, u najlepsoj pozii.

кодила до ноја, ове толико трагичне, гротеске или веселе глумице удружиле су се са свим артиклима парфимерија и фризерница, да даду тај савршени израз модерне лепоте. Код Ме Мјуреј, која је а ртог лепа и у лицу, тек доцније примећујете лице поред екстрајасног тела, форме и апстрактног живота тоалете. Жена, за којом летите, као што Рјуби Милер, баца вам у очи запрешање тела, које не треснути и најмирији мозак. А толико бизарни израз правилне форме тела, које се пише великом словом, код Ме Буш, и супериорни став полне Џеки Сандерс, може да дејствује на публику толико, да она заволи филм

Глорија Свансон у соби поред грамофона.
— Gloria Swanson u sobi pored gramofona.

у опште. Оригиналност и грација жене, која савршено влада гестом, превазилази и лепоту. Она је у стању да стекне све па и филмску публику.

Мало вулгарности: и филмски трустови искористили су тај моменат. Сви они ангажују пре свега жене са оригиналном грацијом. Американци су на тај начин освојили и »повучени« део европске публике.

Тако је модерна грација донела резултате, који су општи, док је класични став био помпозно снобовски. Фilm, који је

део садашњости даје и оно што се свиђа садашњости: рафиновану грацију.

Д. А.

Физиономије и портрети Рециналд Дени

Овај млади и симпатични филмски глумац, који је тако доцкан дошао у Београд, одлично се представио. Не само да је у стилу једног одличног Јенкија него је у исти час и савршено близ нашем схваташу живота, каваљерства, младости и снаге. Боксер екстра-класе, са еланом и борбеношћу Дугласа Фербенкса, наиван често и добар као његови предходници Харт и Кареј, Рециналд Дени дао је добре спортске и друштвене филмове, где се осећа живот, рад, свежина и младост. Његов »Боксер са прном маском« био је првокласно режиран и одлично компонован као драма једне фамилије и једне променљиве младости. Уско с тим у вези: напете боксерске сцене и фамозни живот човека »у лову за срећом«, биле су толико пуне динамике, оне, која спаја све мозгове свих класа.

Рециналд Дени, филмски боксер. — Reginald Denny, filmski bokser.

Спортista и филмстрап Дени добро се представио.

Френки Ли

Он је хаубој, и то пре свега хаубој, који не гимнастицира због

Френки Ли.

ефекта, него због дресуре за живот, за борбу и жену. Примитиван у почетку као његов друг Хут Цибсон, Ли је доцније херој Аризоне или Тексаса, снажан, изударан и победник. Вешт и невероватан акробата, јахач као нико сем Дугласа, скакач шампијон и маestro ласа, лаф за авантуре и дрзак као оптимат, Френки Ли је одушевио Американце, који плазе језике за неве-

роватностима и уживају у снази једног светског јахача. Они никако не поштују мирноћу, а то не поштује ни Френки Ли.

Зато је и добар.

Аероплан и филм

Премда Аероплан поред све своје живахности не би дошао у ред физиономија и портрета, ипак је он и сувише важан за филмске глумце. Маса веселих »птица са мотором« јури преко Калифорније, а филмске звезде и глумци весело машу вриштећим режисерима. Аероплан је одушевио све глумце; он је тако рећи открио њихову прву симпатију.

Мери Пикфорд на Једном аероплану Сиднеја Чаплина, Шарловог брата.

Мисли Марсела Лербијеа о филму

— Благодарећи филму земља сти, голфштром слика, једино филм ће се одсада окретати и око са- може да преноси Исток на Запад, или обратно.

— Целулоидне пантљ икефилма обухватају глобус као ласо.

— Фilm уништава дистанције, простор, климатске и етнографске прилике.

— Гигантни репортер реално-

— Новији филмови Чарлија Чаплина последња су етапа модерне поезије. Чаплинова »Идила на селу« вреди исто толико колико и Шекспиров »Сан летње ноћи«.

НОВИ ФИЛМОВИ

Млади Махараца

Родолфо Валентино, један од Молије опазила на Амосу трагове туђе расе, а Хорац Бенет из љубоморе хтео је да што више омрзне због тога Амоса. То му је и успело, те се једнога дана вери са Моли, али на кратко време, јер га она због рђаве ћуди остави и опет заволи Амоса.

Такав филм, у коме он заједно са својом партнерком Вандом Хавлеј, долази до нарочитог израза, је нови Парамаунтов филм »Млади махараца«.

Код грађанина Јошуе Јуда у Далесфорду живео је његов посинак Амос Јуд (Родолф Валентино), који је у ствари био син махараце у Дармагару. Његов је отац у некој револуцији био збачен, па су младог сина његовог пренели пријатељи у Европу. Стари Јуд начинио је сд дечака добро васпитаног човека. Сем тога младић је имао од свога деде Арјуне амајлију бога Кришне, те је помоћу ње видео у будућност.

За време веслачке трке прогрејао је Амос својим друговима победу, али они нису много веровали у то. Том приликом дошло је до свађе и Амоса је спасла једино његова пророчка амајлија. Тако је уместо Амоса погинуо његов непријатељ След, кога је хтео доцније да освети неки Хорације Бенет. Тај Бенет волио је лепу Моли, кћерку судије Кабота, али је Моли волила више Амоса.

Помоћу тих пријатеља, узурпатор Али-Кан био је уклонjen, а народ је свечано дочекао Амоса, који се као и његов праотац Арјуна одрекао свих земаљских радости свладавши самог себе. Он је у визији својих чежња нашао и своју срећу.

Особита режија, прецизно простудирани источњачки жанр и ванредна лепота Ванде Хавлеј, дају поред велике филмске рутине Валентинове, главну вредност овог филму. Он је један од најлепших, које немо видети ове сезоне.

Најинтересантније сцене из филма „Млади Махараца“

(Родолф Валентино и Ванде Хавлеј)

Пријанат је најзад стари генијални мајстор

Константин Петровић-Даниел

Последњу сликарску и вајарску изложбу у Београду можемо поделити по времену у два дела. Први део, то је само отварање ове изложбе, које претходи свега

Портре Данијелов, рад г. Уроша Предића.
— Portre Daniellov, rad g. Uroša Predića.

недељу дана овом другом, интересантнијем делу, када се јавља својим уметничким делима сликар јакога талента и духовне културе, иако је протекло пола века од његове смрти. И овај други део јесте отварање сликарске изложбе, која се ограничава сада само на једног аутора.

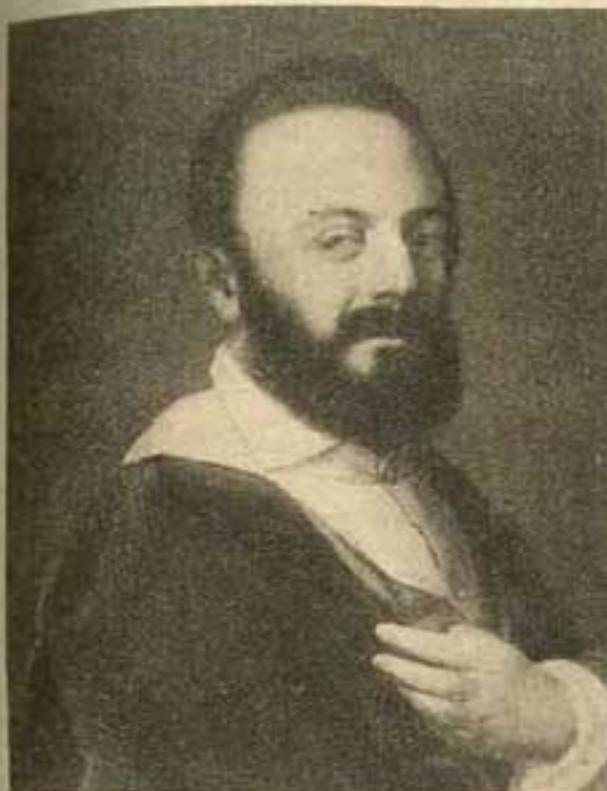
У суботу, 9. ов. мес., мало нешто после 11 часова, одржao је наш књижевник, г. Вељко Петровић, конференцију о неумрлој величини нашег сликарског великана — Даниела Глигоровића — Константина, о чијој прошлости тако слабо зnamо. По сликаревом причању, он је по оцу Рус од матере Српкиње, рођен у Лугашу 1793. год., или вероватније 1798. год. У десетој својој години одлази у Темишвар код најбољег мајсто-

ра, тада већ добро познатог највећег сликара Арсе Тодоровића, чијем се атељеу бавио до шеснаесте године. Затим, због неслагања, оставља својег учитеља, али ипак остаје неко време у Темишвару. Бави се израђивањем разних портрета, наплаћујући за сваки по један златник, у доба када је јутро земље стајало 10 форинти. Доцније је добијао све више и више наручбина; пријатељи, грофови и племићи, препоручују га један другоме у Маџарској, Немачкој и Аустрији. Тако је имао прилике да се упозна са радовима чувених страних сликара, што је благотворно утицало на његову уметничку каријеру. На послетку, једна се прима за израду разних иконостаса. Општине га бирају са великим већином, иако је Даниел био најкупљи међу конкурентима. Кад је примио први већи аванс за израду иконостаса пањчевачке цркве, тада највеће цркве у Србији, одлази у В. Бечкерек и жени се Софијом Делијевом, коју је још раније упознао. То је била од оних фаталних

Портре „Једног коњичког капетана“, од Данијела. — Portre „Jednog konjičkog kapetana“, od Daniella.

жена, која је оставила дубоког трага у његовој уметности, и за све Мадоне у иконама где је он радио, имамо њој да благодаримо. Последњи иконостас који је Даниел радио, налази се још и

„Уметников паšenog“, од Данијела. — Umetnikov pašenog, od Daniella.

данас у Јарковачкој цркви, у Банату. После овога рада, богат и угледан, Даниел се повукао у миран живот. Смрт његове жене, на три године пре његове, не одваја га од налете, и ако ју је неизмерно волео. Последњи његов рад, на којем је и умро, представља један мотив из библије: Јосифа, Марију и малога Исуса Христа. Слика је већег формата, коју је он спремао за бечку међународну сликарску изложбу.

Даниел је уметник по души, осећању, форми, по начину изражавања, — једном речју, по свему. Док су многи трудили се да савладају технику, он ју је сматрао као први услов, и непосредно преко ње ишао ка већој уметности, ка савршенству. Његовим радовима прилазимо са радошћу и задивљеношћу, осећајући сву доброту и величину овога човека. Колорит његових слика благих

Војвода Стеван Книћанин, од Данијела.
— Vojvoda Stevan Knićanin, od Daniella.

„Мртва природа“, од Даниела. — „Mrtva priroda“, od Daniela.

Г-ђица Ванда Кошевалијевић из Штипа, као Жаклина у „Македонки“, — г. Кустудик члан Београдског Позоришта, као Фаун у истоименом комаду; — г. Славко Лайтнер-Звонаров, из Осијека, који сада игра у Берлину. — Г-дica Vanda Koševalić iz Štipe, kao Žaklina u „Makedonki“; — g. Kustudić, član beograd. pozorišta, kao Faun u istoimenom komadu; — g. Slavko Laitner-Zvonarov, iz Osijeka, koji sada igra u Berlinu.

Balet

Jedna slovenačka baletka.

Intenzivniji pozorišni rad u Ljubljani i Mariboru urođio je dobrom posledicama po čitav umetnički život Slovenaca. Naročito što se baleta tiče, moramo spomenuti, da

je u ranije doba stajao daleko u pozadini. Ono malo, što ga je gajilo ljubljansko pozorište, veće gotovo isključivo tudje provenijence. Pod uticajem novih prilika dobiva

hramu, a posvećuju mu se domaći talenti.

Gospodjica Rut Vavpotić, које sliku donosimo, чланica je ljubljanske Opere. U toku poslednjih nedelja priredila je u Ljubljani i Mariboru baletne večeri s biranim programom. Publika susreće mladu baletku s velikom pažnjom i simpatijama, a kritičari ističu harmoničnost i plastičnu lepotu njezinog igranja. Gdjica Vavpotić istupila je s klasično baletnim tačkama.

Ona je danas još u razvoju. Usavršavanje ići će paralelno s produbljivanjem njezinog umetničkog osećaja.

Gdjica Rut Vavpotić čerka je poznatog slovenačkog umetnika, akademskog slikara g. Ivana Vavpotića.

Г-са Rut Vavpotić

Обнова балета у Сарајевском Позоришту

је једну нову уметничку силу. Досадашња примабалерина Новосадског Позоришта, г-ча Валентина Ваљина, примила је ангажман за Сарајевско Позориште. Г-ча Ваљина доцринеће обнови Сарајевског Позоришта.

Г-ча Валентина Ваљина.

Пре кратког времена Сарајевско Народно Позориште добило један изванредан нацрт костима

Костими за »Манон«

Добар део успеха који је постигла премијера »Манона« на београдској позорници, мора се приписати г-ђији Браиловској, која је са много пажње израдила нацрте за све костиме и надгледала њино грађење.

У прошлом броју донели смо

Балетски костим (г-ца Живановић) за „Манон“, од г-ђе Бранловске.

за главнога балетског играча. Сада доносимо два костима млађих и Саду.

Један јубилеј музичке Немачке

Јубилеј Оскара Би

Оскар Би овај дана прославио је своју 60 годишњицу. Он је један од најчувенијих музичких критичара у свету. Особито је наглашавао значај ритма, а његове студије о игри биле су »bahnbrechend«. Немачка веома цени своје музичке критичаре, и стога је прослави Оскара Би посвећено много чланака у којима су, са немачком темељношћу, доказане заслуге свечарење.

Оскар Би. — Oskar Bi.

грациозних балерина г-це Жива новић.

Художественици у Новом Саду

По своме гостовању у Београду, Художествени Театар из Москве путује за Нови Сад, где ће дати четири представе. Утврђен је овај програм: 2. марта »Вишњев сад« од А. Чехова; 3. марта »Село Степанчиково« од Достојевског; 4. марта »Битка живота« од Дикенса и 5. марта »Ујка Вања« од А. Чехова. У целој Војводини влада велико интересовање за ово значајно гостовање.

Пошто Художественици из Новог Сада путују за Букурешт, то су Художственици на овом турнеу по нашој земљи, гостовали само у Загребу, Београду и Новом Саду.

Сатира Бернарда Шоа

„Андроклес и Лав“ на берлинској позорници. — „Androkles i lav“ na berlinskoj pozornici.

У Берлину се сада даје, са траже нове садржаје, не презајући огромним успехом сатира Бернарда Шоа: Андроклес и Лав. Комад комаду игра и лав, кога је један приказује пад римских нарави и незлобиви чаробник-кројач спасао долазак хришћанства, на један од трија (извадио му трп из шапе), посве неочекивани начин. Римљани зашта је лав своме избавитељу су префињени, блазирани, али јако благодаран, замрли у формализму; хришћани

„Comoedia“ се може добити у свима књижарама и код свих продајаца новина. Поједини број 3 динара.

Из галерије старог сликара

Софија Далчева-Даниел (уметникова жена) — један од најбољих радова нашег старог генијалног сликара. — Sofija Dalčeva-Daniel (umetnikova žena) jedan od najboljih radova našeg starog genijalnog slikara.

Одговорни уредник Драган Алексић, Космајска 22 — Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“. — Тифлорук и офсет штампа Графичког Завода „Макарије“ А. Д. Београд—Земун.